

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)
den 13 juli 2006*

I mål C-103/05,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artiklarna 68 EG och 234 EG, som framställts av Oberster Gerichtshof (Österrike), genom beslut av den 2 februari 2005 som inkom till domstolen den 28 februari 2005, i målet

Reisch Montage AG

mot

Kiesel Baumaschinen Handels GmbH,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna J. Makarczyk, P. Kúris, G. Arestis och J. Klučka (referent),

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
justitiesekreterare: R. Grass,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Tysklands regering, genom M. Lumma, i egenskap av ombud,
- Frankrikes regering, genom G. de Bergues och A. Bodard-Hermant, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom A.-M. Rouchaud Joët och S. Grünheid, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 14 mars 2006 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 6.1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1).

- 2 Begäran har framställts i en tvist mellan Reisch Montage AG (nedan kallat Reisch Montage) och Kiesel Baumaschinen Handels GmbH (nedan kallat Kiesel) angående återbetalning av en skuld på 8 689,22 euro.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapsbestämmelserna

- 3 I skälen 11, 12 och 15 i förordning nr 44/2001 stadgas följande:

”(11) Behörighetsbestämmelserna måste uppfylla kravet på förutsebarhet och bygga på den allmänna principen om svarandens hemvist, och det måste alltid kunna gå att bestämma vilken domstol som är behörig utifrån denna princip, utom i vissa bestämda fall när tvistens art eller hänsynen till partsautonomin gör det berättigat att använda någon annan anknytning. ...

(12) Principen om att domstolen där svaranden har hemvist är behörig bör kompletteras med alternativa behörighetsregler i de fall där det finns en nära koppling mellan domstolen och tvisteföremålet eller då detta krävs för att underlätta rättskipningen.

...

(15) För att rättsskipningen skall fungera väl, måste man minimera möjligheten för samtidiga förfaranden och se till att oförenliga domar inte meddelas i två medlemsstater. ...”

4 Artikel 2.1 i kapitel II, avsnitt 1, ”Allmänna bestämmelser”, i ovannämnda förordning, har följande lydelse:

”Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.”

5 Artikel 3, som även den återfinns i kapitel II, avsnitt 1, i samma förordning har följande lydelse:

”1. Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat får väckas vid domstol i en annan medlemsstat endast med stöd av bestämmelserna i avsnitten 2–7 i detta kapitel.

2. Särskilt de nationella bestämmelser om domstols behörighet som återfinns i bilaga I får inte tillämpas mot en sådan person.”

6 Enligt artikel 5 i förordning nr 44/2001 i ovannämnda kapitel II, avsnitt 2, ”Särskilda behörighetsregler”, kan talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas i en annan medlemsstat på vissa villkor.

7 I artikel 6 i ovannämnda avsnitt 2 föreskrivs vidare följande:

”Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat kan även väckas i följande fall:

- 1) Om han är en av flera svarande, vid domstol där någon av svarandena har hemvist, förutsatt att det finns ett tillräckligt nära samband mellan käromålen för att en gemensam handläggning och dom skall vara påkallad för att undvika att oförenliga domar meddelas som en följd av att käromålen provas i olika rättegångar.

...”

Den nationella lagstiftningen

8 I 6 § punkt 1 i konkursförordningen (Konkursordning, nedan kallad KO) föreskrivs följande:

”Tvister rörande framställande eller säkerställande av anspråk avseende tillgångar som tillhör konkursboet kan efter konkursförfarandets inledande varken anhängiggöras eller fortsättas.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 9 Den 30 januari 2004 väckte Reisch Montage, ett bolag i Liechtenstein, talan vid Bezirksgericht Bezau (Österrike) angående en fordran mot Mario Gisinger, med hemvist i Österrike, och mot bolaget Kiesel, med säte i Tyskland. Kiesel hade gått i borgen för Mario Gisinger för ett belopp på 8 689,22 euro, som Reisch Montage nu begärde återbetalning av.

- 10 Genom beslut av den 24 februari 2004 avvisade Bezirksgericht Bezau, med tillämpning av 6 § punkt 1 KO, talan i den del den avsåg Mario Gisinger, eftersom ett konkursförfarande mot honom hade inletts den 23 juli 2003 och fortfarande pågick när ovannämnda talan väcktes. Beslutet har vunnit laga kraft.

- 11 Kiesel invände då mot Bezirksgericht Bezaus behörighet och gjorde härvid gällande att Reisch Montage inte kunde åberopa artikel 6.1 i förordning nr 44/2001 till stöd för nämnda domstols behörighet, eftersom talan mot Mario Gisinger hade avvisats enligt 6 § punkt 1 KO.

- 12 Genom beslut av den 15 april 2004 godtog Bezirksgericht Bezau Kiesels behörighetsinvändning och avvisade Reisch Montages talan med motiveringen att domstolen saknade såväl internationell som lokal behörighet.

- 13 Beslutet överklagades till Landesgericht Feldkirch (Österrike), som underkände Kiesels behörighetsinvändning och upphävde beslutet.

- 14 Kiesel överklagade detta beslut till Oberster Gerichtshof, som beslutade att förklara målet vilande och att ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Kan artikel 6.1 i ... förordning ... nr 44/2001 ... åberopas när talan väckts mot en person med hemvist i forumstaten samt mot en person med hemvist i en annan medlemsstat, när talan mot personen med hemvist i forumstaten inte kan tas upp till prövning på grund av att ett konkursförfarande inletts mot denne, vilket utgör rättegångshinder enligt nationell rätt?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 15 Den nationella domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida artikel 6.1 i förordning nr 44/2001 skall tolkas så, att den kan åberopas när talan väcks i en medlemsstat mot en svarande med hemvist i denna stat samt mot en medsvarende med hemvist i en annan medlemsstat, när talan omedelbart skall avvisas i den del den avser den förstnämnda svaranden.

Yttranden som har avgetts till domstolen

- 16 Enligt den tyska regeringen skall artikel 6.1 i förordning nr 44/2001 tolkas restriktivt för att undvika att principen om behörighet för domstolarna i svarandens hemviststat, uttryckt i artikel 2.1 i samma förordning, äventyras.

- 17 Om en av de två svarandena är i konkurs och talan därför omedelbart skall avvisas avseende denne, skall käromålen mot de två svarandena inte anses ha "tillräckligt nära samband ... för att en gemensam handläggning och dom skall vara påkallad", i den mening som avses i nämnda artikel 6.1. Denna bestämmelse är därför inte tillämplig på en situation såsom den i målet vid den nationella domstolen.
- 18 Den franska regeringen och Europeiska gemenskapernas kommission har tvärtom gjort gällande att bestämmelsen kan åberopas i en sådan situation.
- 19 Den franska regeringen har anfört att det i artikel 6.1 i förordning nr 44/2001 endast föreskrivs att en talan mot flera svarande kan väckas vid en domstol där någon av dem har hemvist, under förutsättning att det föreligger processgemenskap mellan käromålen. Till skillnad från artikel 6.2 innehåller artikel 6.1 inte några särskilda villkor i syfte att förhindra att bestämmelsen inte används enbart för att undandra svaranden från lagföring vid domstolen där svaranden har hemvist.
- 20 Nämnda regering har också hänvisat till domstolens rättspraxis (dom av den 15 maj 1990 i mål C-365/88, Hagen, REG 1990, s. I-1845, punkterna 20 och 21, av den 27 april 2004 i mål C-159/02, Turner, REG 2004, s. I-3565, punkt 29, och av den 26 maj 2005 i mål C-77/04, GIE Réunion européenne m.fl., REG 2005, s. I-4509, punkt 34) till stöd för att en nationell domstol inte kan avvisa en talan om återgångskrav med motiveringen att borgensmannen är bosatt i en annan medlemsstat än den där domstolen är belägen och den gäldenär beträffande vilken talan inte kan tas upp till sakprövning har hemvist.

- 21 Kommissionen har anfört att Reisch Montage likväl inte har rätt att mot en svarande med hemvist i en medlemsstat väcka en talan, för vilken det föreligger rättegångshinder, enbart i syfte att undandra en annan svarande från lagföring i den medlemsstat där vederbörande har hemvist, och vars domstolar således har principiell behörighet att pröva talan. Den behöriga domstolen skall således pröva huruvida artikel 6.1 i förordning nr 44/2001 utnyttjas på ett rättsstridigt sätt.

Domstolens bedömning

- 22 Den behörighet som föreskrivs i artikel 2 i förordning nr 44/2001, det vill säga behörigheten för domstolarna i den medlemsstat där svaranden har hemvist, utgör huvudregeln. Det är endast som undantag från denna huvudregel som det i nämnda förordning föreskrivs regler om särskild behörighet. Denna särskilda behörighet anges genom en uttömmande uppräkningslista av vissa fall där talan mot svaranden kan eller skall väckas vid domstol i en annan medlemsstat (se, såvitt avser konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30) (nedan kallad Brysselkonventionen), vars bestämmelser i huvudsak är identiska med bestämmelserna i förordning nr 44/2001, dom av den 27 oktober 1998 i mål C-51/97, Réunion européenne m.fl., REG 1998, s. I-6511, punkt 16, och av den 5 februari 2004 i mål C-265/02, Frahuil, REG 2004, s. I-1543, punkt 23).
- 23 Enligt fast rättspraxis skall dessa regler om särskild behörighet tolkas restriktivt och får inte ge upphov till en tolkning som går utöver de fall som uttryckligen nämns i förordning nr 44/2001 (se, såvitt avser Brysselkonventionen, dom av den 10 juni 2004 i mål C-168/02, Kronhofer, REG 2004, s. I-6009, punkt 14 och där angiven rättspraxis).

- 24 Det ankommer på den nationella domstolen att tolka nämnda regler med iakttagande av rättssäkerhetsprincipen, som utgör ett av syftena med förordning nr 44/2001 (se, såvitt avser Brysselkonventionen, dom av den 28 september 1999 i mål C-440/97, GIE Groupe Concorde m.fl., REG 1999, s. I-6307, punkt 23, av den 19 februari 2002 i mål C-256/00, Besix, REG 2002, s. I-1699, punkt 24, och av den 1 mars 2005 i mål C-281/02, Owusu, REG 2005, s. I-1383, punkt 38).
- 25 Av denna princip följer bland annat att de särskilda behörighetsreglerna skall tolkas på ett sådant sätt att en normalt informerad svarande rimligtvis kan förutse vid vilka domstolar, utöver domstolarna i hans hemviststat, som talan kan väckas mot honom (se domarna i de ovannämnda målen GIE Groupe Concorde m.fl., punkt 24, Besix, punkt 26, och Owusu, punkt 40).
- 26 Vad gäller den särskilda behörighet som föreskrivs i artikel 6.1 i förordning nr 44/2001 kan talan, i fall där det finns flera svarande, väckas mot en av svarandena vid en domstol där någon av svarandena har hemvist under förutsättning att "det finns ett tillräckligt nära samband mellan käromålen för att en gemensam handläggning och dom skall vara påkallad för att undvika att oförenliga domar meddelas som en följd av att käromålen prövas i olika rättegångar".
- 27 I detta avseende skall det för det första påpekas att det i nämnda bestämmelse inte uttryckligen anges att nationella bestämmelser skall tillämpas, och det uppställs inte heller något villkor om att en talan som väckts mot flera svarande måste vara sådan att den enligt nationell lagstiftning redan från det att talan väcks kan tas upp till sakprövning i förhållande till var och en av svarandena.

- 28 För det andra har tolkningsfrågan, oberoende av ovannämnda omständighet, ställts för att bringa klarhet i huruvida en nationell bestämmelse som medför rättegångshinder kan innebära att artikel 6.1 i förordning nr 44/2001 inte kan tillämpas.
- 29 Enligt fast rättspraxis skall bestämmelserna i nämnda förordning emellertid tolkas självständigt och med hänsyn tagen till dess systematik och syften (se, såvitt avser Brysselkonventionen, dom av den 15 januari 2004 i mål C-433/01, Blijdenstein, REG 2004, s. I-981, punkt 24 och där angiven rättspraxis).
- 30 Eftersom artikel 6.1 i förordning nr 44/2001 inte är en bestämmelse i vilken det, såsom i till exempel artikel 59 i samma förordning, uttryckligen föreskrivs att nationell lag skall tillämpas och vilken således utgör den rättsliga grunden för en sådan tillämpning, kan förstnämnda artikel inte tolkas så, att dess tillämpning kan vara avhängig verkningarna av nationella bestämmelser.
- 31 Artikel 6.1 i förordning nr 44/2001 kan därför åberopas när talan väcks i en medlemsstat mot en svarande med hemvist i denna stat och en medsvarende med hemvist i en annan medlemsstat, även när talan mot den förstnämnda svaranden omedelbart skall avvisas enligt nationell lagstiftning.
- 32 Den särskilda behörighetsregeln i artikel 6.1 i förordning nr 44/2001 kan emellertid inte tolkas så, att den ger en kärande möjlighet att väcka talan mot flera svarande endast i syfte att undandra en av svarandena lagföring vid domstolarna i den medlemsstat där han har hemvist (se, såvitt avser Brysselkonventionen, dom av den

27 september 1988 i mål 189/87, Kalfelis, REG 1988, s. 5565, punkterna 8 och 9, svensk specialutgåva, volym 9, s. 729, liksom domen i det ovannämnda målet Réunion européenne m.fl., punkt 47). Denna situation förefaller emellertid inte föreligga i målet vid den nationella domstolen.

- 33 Mot bakgrund av det ovan anförda skall tolkningsfrågan besvaras på följande sätt. Artikel 6.1 i förordning nr 44/2001 skall tolkas så, att den — under sådana omständigheter som är aktuella i målet vid den nationella domstolen — kan åberopas när talan väcks i en medlemsstat mot en svarande med hemvist i den staten och en medsvarende med hemvist i en annan medlemsstat, även när talan mot den förstnämnda svaranden omedelbart skall avvisas enligt nationell lagstiftning.

Rättegångskostnader

- 34 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

Artikel 6.1 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område skall tolkas så, att den — under sådana omständigheter

som är aktuella i målet vid den nationella domstolen — kan åberopas när talan väcks i en medlemsstat mot en svarande med hemvist i den staten och en medsvarende med hemvist i en annan medlemsstat, även när talan mot den förstnämnda svaranden omedelbart skall avvisas enligt nationell lagstiftning.

Underskrifter